

Chesterton'un Çiti

MEHMET GÜN04.06.2024 - 16:42
YAYINLANMA04.06.2024 - 16:43
GÜNCELLEME

Daha İyi Yargı Derneği'nin sosyal medya hesaplarından izleyebileceğiniz ve kısa sürede tiryakisi olunacak bir sohbet serisi sürüyor.

Ülkemizin en kuzeyindeki Samsun'dan Av. Burhan Uyan ile en güneydeki Antalya'dan Prof. Dr. Ayşe Odman Boztosun'un tadından yenilmeyen "Anayasa Candır" sohbetleri, hem bilgilendiriyor hem öğretiyor hem de düşündürüyor. Tüm okuyuculara hararetle tavsiye ederim.

"Chesterton'un Çiti" mefhumunu hiç bilmiyordum, ilk defa "Anayasa Candır" sohbetinde duydum. Ancak bana hiç de yabancı gelmedi ve hemen de aklıma yattı. Mevcut bir şeyde değişiklik veya reform yapmayı düşünenlerin bunu mutlaka öğrenmesini ve dikkate almasını tavsiye ederim.

Gilbert Keith Chesterton, bir İngiliz düşünür. Şöyle demiş: “Diyelim ki uçsuz bucaksız bir kırlıkta yürüyüşe çıktınız. Bir süre sonra karşınıza bir çit çıktı. Arkadaşınız 'Hiçbir işe yaramıyor, yıkalım geçelim' diyor. Ne yapmalısınız? Çiti yıkıp geçmeli misiniz? Ya çiti yıktığınızda öbür tarafından yırtıcı bir hayvan çıkagelirse!” Detaylarını şu linkteki eğlenceli animasyon filminden izleyebilirsiniz: <https://shorturl.at/42QBZ>

Chesterton çiti yıkma kararı vermeden önce o çitin neden oraya yapıldığını, ne hizmet gördüğünü anlamak ve ondan sonra yıkıp yıkmamaya karar vermek gerektiğini söylüyor. Çiti yıkmaya karar vermek için önce yapma kararının neden verildiğini bulmak, yapılmasına neden olan şeye ne kadar hizmet ettiğini anlamak, varsa eksiklerini ve hatalarını gidermek, belki de iyileştirmeler yapmak gerekiyor. Çitin yapılmasıyla birlikte insanlar davranışlarını çitin varolduğu bir dünyaya göre geliştirdiler, sorunlarını çözdüler ve içtihatlar oluşturdular. Çiti yıkarak bütün bu birikim bir çırpıda çöpe atılamaz. Nitekim Türk-İslam kültüründe "içtihat kapısı" denilen mefhum da mevcut olanı yok edip yeniden ve sıfırdan başlamayı değil mevcut olanların üzerine yeni şeyler bina etmeyi gerektirir.

Fakat ülkemizde başkasının dediği veya yaptığı her şeyi yok sayan, her şeyin en iyisini kendisinin bildiğini düşünerek her şeyi yeni baştan yapmaya kalkışan yıkıcı bir kültür var maalesef. Bir çok kanunun "Türk (...) Kanunu" denilerek yeniden yazıldığı, o zamana kadar birikmiş olan içtihatların ve alışkanlıkların gözardı edildiği bir furya yaşanıyor. Örneğin bir kanunun bir konuyu düzenleyen maddesinin sadece numarası değiştirilerek o madde ile ilgili bütün içtihat ve bilgi birikimine erişim imkansızlaştırılıyor. Oysa bilgi ve tecrübe birikiminin değerini bilen, insanların birikimlerine ve alışkanlıklarına saygılı ülkeler, kanunların nasıl numaralandıracağına dair bir bilim dalı bile oluşturmuşlar ve birikimlerinin

zerresini bile zayi etmiyorlar. Türkiye ise devasa maddi zenginliğini ve fırsatlarını har vurup harman savurduğu gibi bilgi ve tecrübe birikimini de adeta bir mirasyedi gibi zayi ediyor.

"Yeni anayasa" diye tutturanlara da sormak lazım, Chesterton'un çitini niçin yıkmak istiyorlar? Bu çit yapılma amacının ne kadarını yerine getirdi, ne kadarı eksik kaldı ve geliştirmek gerekiyor? Çiti yıkarsanız ve karşınıza bir yırtıcı çıkarsa neden olacağı felaketi nasıl önleyeceksiniz?